

KÄMIK

VEIKKA LAHTINEN
PONTUS PUROKURU

KOSMOS

LIBERMIA

**MIKÄ
LIBERALISMIA
VAIVAA?**

VAIVAA

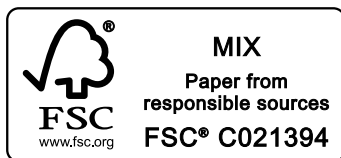

MIKÄ
LIBERALISMIA
VAIVAA?

MIKÄ MIKÄ MIKÄ
RALISMIA LIBER
A? VAIVAA? VAIIV

VEIKKA LAHTINEN
PONTUS PUROKURU

KOSMOS

WSOY:n kirjallisuussäätiö on tukenut kirjan kirjoittamista.

© Veikka Lahtinen, Pontus Purokuru ja Kustannusyhtiö Kosmos 2020

ISBN 978-952-352-068-4

***KOSMOS**

Painettu EU:ssa.

Sisällys

Johdanto: Hidas katastrofi	7
Edistysmielisen liberaalin muotokuva	19
Maaailma on pientä viilausta vaille valmis.....	20
Liberalismin kritiikin epäonnistuminen	22
Millaista on liberaali politiikka?	24
Jähmettynyt nykyhetki	27
Tarina omaisuuden alkuperästä	29
Hobbesin mullistus	30
Porvarillinen ihmiskäsitys.....	33
Locke: liberalismien syntysatu.....	36
Kaiken takana on omaisuus.....	38
Omaisuuden alku	41
Porvari autiolla saarella	44
Terveen järjen politiikka	49
Politiikan piilottaminen liberalismien strategiana.....	53
Omistamisen ja oikeuksien ratkaiseva ero	57
Meissä elää pieni homo neoliberalis.....	60
Teknokraattinen politiikka: valtio yrityksenä.....	61
Liberaalin kaksoismuotokuva:	
Emmanuel Macron ja Juha Sipilä	64
Solutionismi: ratkaisun uskonto	66
Liberaalin väkivallan historia	69
Kapitalismin synty alkuperäisestä kasautumisesta.....	70
Jatkuvan haltuunoton koneisto	73
Liberalismin käytäntöjä: orjia, aseita ja fasisteja.....	76
Poliisi liberalismien nyrkkinä.....	82
Turvallistaminen ja etninen profilointi	86
Rasismi kuoleman käytäntönä.....	89
Historia: edistystä vai sotaa?.....	92
Yhteisestä yksityiseen	97
Yksityistä ei ole ilman julkista.....	99
Tuotanto katoaa markkinoiden alle	102

Teknoyhteismaiden aitaaminen	105
Osallistaminen on liberaalia hallintaa.....	108
Porvarillinen julkisuus: näennäinen yhteisen alue	109
Liberalismin nautinnot ja viehätys	113
Vastaus I: vastuu omasta onnettomuudesta on vapauden hinta.....	115
Vastaus II: liberalismi on lunastanut osan lupauksistaan.....	119
Vastaus III: halut ja mielikuvitus on valloitettu	121
Vastaus IV: liberalismi on kaapannut edistyksellisuuden, moninaisuuden ja vähemmistöjen oikeudet	125
Vastaus V: liberalismi on tehnyt laskelmoivasta yksilöajattelusta välttämättömän hyveen.....	127
Kriiseilevä liberalismi	131
Poliittisen liberalismin purkautuminen.....	132
Talouuskasvun loppu	139
Ihmiskuvan loppu.....	142
Edistyksen loppu.....	146
Liberalismin eksistentiaalinen kriisi.....	150
Paras hirviö voittakoon? Liberalismin kulttuuriset haastajat	155
Moralistinen vasemmisto	156
Asetelman nurinkääntyminen: äärioikeiston transgressio	159
Hirviögallerian vasen laita.....	161
Kaupunki vs. metsä.....	164
Postfossiilinen posthumanismi.....	165
Luksuskommunismi ja xenofeminismi: kaupungin runsas teknoelämä.....	170
Poliittista muotoa etsimässä.....	173
Mikä hirviö voittaa?.....	175
Tieto, tunne ja voima	177
Miksi politiikka on niin vaikeaa?	178
Usean tason politiikka	181
Tieto, tunne ja voima	184
Kokeiluja liberalismin raunioilla.....	190
Viitteet	193
Kirjallisuus	201
Kiitokset	207

Johdanto: Hidas katastrofi

Meemivideossa humalainen mies laskee pomppien pitkää liukumäkeä. Jokaisen töyssyn kohdalla mies hypähtää aiempaa korkeammalle ja kääntyy hankalampaan asentoon, kunnes lasku päättyy katastrofaaliseen maahantuloon. Muutenkin absurdi video muuttuu vielä hauskeemmaksi siihen lisättyjen tekstien vuoksi: ensimmäinen pomppu on tammikuu, toinen maaliskuu, sitten huhtikuu, toukokuu. Tai: ensimmäinen hypähdys on äärioikeiston voittamat vaalit, toinen uusimmat raportit massasukupuutoista ja ilmastonmuutoksesta, sitten Amazonin ja Australian massiiviset tulipalot, pandemia... Vuosi on 2016, 2018, 2020. Oikeastaan mukana ovat kaikki edelliset vuodet ja muutama edeltävä vuosisata.

Meemi naurattaa, koska se kuvaa jaettua kokemusta. Pomppimme tokkuraisina luisussa ja odotamme, milloin koittaa lopullinen törmäys.

Arjesta on tullut romahdusten odottelua. Joko oma tai valtion talous on romahtamassa tai sitten kauhun tasapainolla koossa pysyvä globaali politiikka tai loputkin ekosysteemit. Tuntuu, että elämästä on tullut yhä enemmän pelkkää selviy-

tymistä myös niille, joilla pitäisi tilastojen mukaan mennä lujaa. Hyvinvoivan näköiset kasvot kertovat mediassa, kuinka absoluuttinen köyhyys on vähentynyt, kansanterveys parantunut ja tasa-arvoa edistetty. Eletyllä kokemuksella ei kuitenkaan tunnu olevan juurikaan tekemistä edistystä julistavien toimittajien ja tilastoilla juhlivien konsulttien kanssa.

Liberalismi on valloittanut yleisen mielipiteen edistystarinallaan. Sillä on hegemonia eli valta määrittellä, mitkä asiat ovat yleisesti jaettuja itsestäänselvyyksiä. Hegemonian käsite on peräisin italialaisfilosofi Antonio Gramscilta. Kun kova vallankäyttö on pakottamista, Gramscin kuvailema pehmeämpi valta on suostumuksen tuottamista. Hegemonia on sillä, joka pystyy määrittelemään, mitkä asiat ovat yleisesti jaettuja itsestäänselvyyksiä. Hegemonia tarkoittaa yleisen mielipiteen valloittamista.

Liberalismi on poliittista hallintaa, jossa ihmisiä hallitaan yleisen mielipiteen lisäksi vapauden avulla. Tämän paradoksaaliselta kuulostavan hallinnan tehtävä on varmistaa ihmisten vapaaehtoinen osallistuminen markkinoilla ja demokraattisissa instituutioissa, sallituissa rajoissa.

Liberalismissa yksilö ja hänen omaisuutensa ovat kaiken lähtökohтия. Liberalismi on kapitalismin kasvot länsimaissa. Se on kapitalismin hyvältä tuoksuva käyttöliittymä, arkijärki ja hallinnan tekniikka. Kapitalismi puolestaan on järjestelmä, jossa yhteiskunnallisia suhteita määrää keskeisesti yksi prosessi, nimittäin rahan muuttaminen suuremmaksi määräksi rahaa. Tämä tapahtuu hyödyntämällä ihmisten tekemää työtä, sellaisten ihmisten, joiden on pakko tehdä työtä, koska he eivät omista riittävästi voidakseen elää vapaina. Liberaalin hallinnan alaisuudessa pakko tehdä työtä

näyttää kuitenkin vapaaehtoiselta valinnalta.

Kapitalismi toimii myös ilman liberalismia eri puolilla maailmaa, esimerkiksi näennäisen kommunistisessa Kiinassa. Liberalismi onkin vain yksi monista tavoista varmistaa yksityisomaisuuden suoja ja työvoiman saatavuus.

Vastarinta liberaalille kapitalismille on ollut vaikeuksissa. Alistetuilta ihmisiltä puuttuu poliittisen järjestäytymisen muotoja. Kamppailut eivät yhdisty tai kasva riittävästi. Kun järjestäytyminen on hajanaista ja oma poliittinen ajattelu hahmotonta, liberalismi syöksyy täyttämään aukon. Poliitikasta tulee yksilökeskeistä, cv:n täyttämistä, hustlaamista, riitaisaa ja avutonta suhteessa ongelmiin, joihin sen pitäisi vastata.

Nyt vapaaehtoisen kapitalismiin osallistumisen takaava liberalismi näyttää kuitenkin rakoilevan juuri siellä, missä se on ollut vahvimillaan, eli Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Sille ei kuitenkaan ole syntynyt korvaavaa mallia tai vaihtoehtoista kertomusta, joka olisi kyllin vahva ottamaan komennon tai lupaamaan edes jonkinlaista kestäväää tulevaisuutta. Siksi käynnissä on poliittinen ja kulttuurinen kamppailu siitä, mihin olemme menossa ja miten ja miksi. Alas liukumäkeä hirviöiden suuhun vai kohti toisia seutuja?

”Kriisi perustuukin juuri siihen, että vanha on kuolemassa, mutta uusi ei voi syntyä: tänä välikautena syntyy mitä vaihtelevimpia sairaalloisia ilmiöitä”, Gramsci kirjoitti hegemonioiden välisestä ajasta, *interregnumista*.¹ Sitaatti on jäänyt elämään muodossa ”nyt on hirviöiden aika”. Siltä kieltämättä näyttää, kun virusepidemioihin vastataan salaliittoteorioilla, mielenosoittajat ryöstävät Champs-Élysées’n luksuskauppoja ja poliittinen keskustaoikeisto vetäytyy palatseihinsa teke-

mään lisää juustohöyläyksiä sosiaaliturvaan samalla, kun suihkulähteiden vesi haihtuu helleaalloissa kilpaa sademetsien kanssa.

Kun Donald Trump valittiin Yhdysvaltain presidentiksi marraskuussa 2016, yleinen hämmennys pyyhki länsimaisien tiedotusvälineiden yli. Hämmennystä kuvaa se, että Helsingin Sanomat teki vaalien jälkimainingeissa pitkän haastattelun rasistisen Homma-foorumin perustaneesta Matias Turkkilasta, joka lehden mukaan ennusti oikein Trumpin valituksi tulemisen.² (Kun ehdokkaita on kaksi, ei ole suuri saavutus ennustaa oikein altavastajaan voitto.) Miksi tiedotusvälineiden tuntui olevan liki pitäen mahdotonta ymmärtää, miten Trumpin kaltainen taantumuksellinen ehdokas, hirviö, voi voittaa?

Kysytään toiselta ”hirviöltä”. Timo Soini ohjasi perussuomalaiset marginaalipuolueesta Suomen poliittisen järjestelmän suosituimmaksi haastajaksi. Kirjassaan *Populismi* Soini esittelee politiikan tutkijoiden Roger Eatwellin ja Matthew Goodwinin ajatteluun nojaten neljä syytä, miksi soinilainen ”populismi”, eli nationalistinen oikeisto, on noussut.³

Ensimmäinen syy: liberaali demokratia on luonteeltaan elitististä ja haluaa pitää ihmisten todellisen osallistumisen pienenä. Toiseksi liberaalit poliitikot sidosorganisaatioineen haluavat määritellä keskustelun agendan ja vähättelevät saamaansa kritiikkiä. Kolmanneksi ihmiset kokevat, että heidän suhteellinen asemansa on heikentynyt. Neljäs syy muutokseen on ihmisten irtautuminen perinteisestä puolueuskollisuudesta.

”Politiikan ja poliitikon on kyettävä herättämään tunteita. Myönteisiä tai kielteisiä. Ihmisen on myös tunnettava, että

hänellä on merkitystä. Kukaan ei halua olla tarpeeton, harva tunteeton”, Soini kirjoittaa. Tässä suhteessa liberalismi on epäonnistunut. Se on saanut oman politiikkansa näyttämään latteasti terveeltä järjeltä ja tekniseltä hallinnalta. Samalla se on ajautunut kriisiin, sillä ihmisten elämän olosuhteet ovat muuttuneet yhä epävarmemmiksi.

*

Suomen kielessä liberaali-sanalla on kaksi yleistä käyttötapaa. Tunnetumpi on ”arvoliberaali”, joka viittaa yksilönvapauden ja sananvapauden kannattamiseen. Arvoliberaali ei ainakaan puheidensa tasolla halua rajoittaa esimerkiksi seksuaalista, etnistä tai mielipiteellistä moninaisuutta. Lisäksi puhutaan ”talouseliberaaleista”. Talouseliberaali suosii elinkeino- ja sopimusvapautta, matalaa veroastetta, vähäistä julkista palveluverkkoa, yksityistä tuotantoa ja vapaata yrittäjyyttä.

Meille liberalismi on monikasvoisempi ilmiö kuin mitä jako arvo- ja talouseliberalismiin antaa ymmärtää. Liberalismi kietoutuu 1500-luvulla alkaneeseen kapitalismin historiaan. Kapitalismi on monimutkainen ja äärimmäisen joustava yhteiskuntajärjestelmä, joka pystyy lennossa lisäämään tai vähentämään omia sääntöjään: eilen liberalismi, tänään konservatismi, Pohjoismaissa sosiaalidemokratia, Kiinassa autoritaarinen sanelupolitiikka.

Liberalismi on useimmissa vauraissa länsimaissa ajattelun, käytöksen ja ihmisten hallinnoimisen oletusarvoinen ja hegemoninen tapa. Esimerkiksi ajattelu, jota meille opetetaan yhteiskuntaopissa ja yrittäjyyskasvatuksessa, on muodoltaan

liberaalia. Taloustieteen synty modernilla ajalla käy yksiin liberaalin ajattelun kanssa, ja liberaalit oletukset ovat julkisen keskustelun ihanteiden taustalla.

Kun kirjoittaa kirjan liberalismista, ensimmäisen vaikeuden muodostavat käsitteen sekavat käyttöyhteydet. Siksi on syytä selventää, että jaamme liberalismiin kahteen tasoon. Kutsutaan niitä pinta- ja syvätasoksi.

Pintaliberalismi on näkyvä suuntaus, poliittinen katsomus. Se on ajattelua, joka toimii vapaamielisyyden, yksilöiden tasa-arvon ja järkevyyden kaltaisilla abstraktioilla. Sen ytimessä on markkinoiden ja yksilöiden ihannoitu vapaus. Pinta-liberaalit tapaavat esittää yhteiskunnalliset asiat teknisinä kysymyksinä, puolustaa pienillä askelilla kulkevaa tasaista Edistystä ja olettaa ihmiset tasa-arvoisiksi riippumatta toisioista, kuten luokasta, sukupuolesta ja rodullistamisesta. Kysyttäessä pintaliberaali mieluusti määrittelee itsensä liberaaliksi.

Tyypillisiä esimerkkejä pintaliberaaleista ovat startup-yrittäjät ja johtavien sanomalehtien toimittajat. Myös itseään ”järkivihreinä” tai ”vapaamielisinä kokoomuslaisina” mainostavat poliitikot ovat liberaaleja tässä mielessä. Samalla on selvää, että iso osa ihmisistä ei määrittele itseään liberaaliksi tässä merkityksessä. Pintaliberalismia vastaan asettuvat esimerkiksi ne vasemmistolaiset, joiden poliittinen tavoite on liberaalin hallinnan piilottamien valtasuhteiden politisoiminen, ja konservatiivit, jotka vastustavat arvoliberalismia sekä joskus myös talousliberalismia.

Syvä liberalismi puolestaan on liberalismia, joka toimii meissä riippumatta siitä, mitä mieltä olemme liberalismista aatteena. Se on mielipiteitä syvemmällä. Se on joukko

sisäistettyjä käyttäytymistäipumuksia, intuitioita ja muita epämääräisesti toimivia esiyksilöllisiä mekanismeja. Syvä liberalismi on hegemoniaa käytännössä, siis meissä toimivaa hallitsevan luokan ajattelua, jota emme itse tunnista sellaiseksi.

Syvän liberalismiin rakennuspalikoihin kuuluu pintaliberalismista tuttuja piirteitä, mutta niitä ei tunnisteta liberaalistiksi. Tällainen on esimerkiksi näkemys, jonka mukaan yhteiskunnallinen todellisuus koostuu pohjimmiltaan erilisistä yksilöistä. Syvässä liberalismissa yksityisomaisuus heijastetaan maailman metafyyksiseksi ominaisuudeksi. Maailma käsitetään omistussuhteiden kautta. Kapitalistinen kilpailu ulotetaan kaikkialle markkinoista mielipiteisiin ja rakkaussuhteista evoluutioon. Puhutaan esimerkiksi parisuhdemarkkinoista, aivan kuin ihmissuhteissa olisi kysymys ostamisesta, myymisestä ja omistamisesta.

Syvä liberalismi on levinnyt paljon laajemmalle kuin pintaliberalismi. Se kannattelee pintaliberalismia ja muodostaa pohjan monelle muullekin poliittiselle mutta myös epäpoliittiseksi käsitetylle toiminnan tavalle. Harva poliittinen suuntaus Euroopassa, Pohjois-Amerikassa tai Australiassa kyseenalaistaa liberalismiin syvärakenteita. Tässä mielessä liberalismilla on edelleen ylivalta länsimaissa.

Myös konservatiiveiksi tai jopa anarkisteiksi itsensä mieltävät ihmiset käyttäytyvät toisinaan syvässä mielessä liberalistisesti. Heidän ajattelunsa voi olla yksilökeskeistä ja perustua liberaalin perinteen hellimiin epämääräisiin abstraktioihin. Vaikka heidän julkilausutut arvonsa ja näkemyksensä olisivat jotain muuta, heidän ajattelutapansa ja toimintamallinsa tulevat liberalismiin perinteestä.

Liberalismia tietoisesti vastustava ihminen voi arjessaan olla liberaali esimerkiksi silloin, kun hän edistää työkykyään juoksulenkillä samalla kun suunnittelee toimia, joilla menestyä kilpailussa toisia yksilöitä vastaan. Liberaali pohja on monessa niin syvällä, ettei sitä edes huomaa.

Tämä on kirja syväliberalismista, siis liberaalista hallinnasta, joka on syvällä käytännöissämme, politiikassamme ja kielessämme. Väitämme, että liberalismi on upotettu niin tehokkaasti osaksi elämäämme, että meidän ei tarvitse valita liberalistisia käyttäytymistapoja, vaan ne tulevat selkäytimestä. Emme ole niinkään kiinnostuneita ihmisistä, jotka kutsuvat itseään liberaaleiksi, vaan ennemmin siitä, miten liberalismi on kyllästännyt arjen, ajattelun, koulutuksen ja politiikan. Tuomme kirjan eri luvuissa esiin, miten muun muassa ilmastonmuutosta, poliittista järjestäytymistä, mediaa, rasismia ja feminisimiä koskevat käsitykset ja toimintatavat ovat usein syväliberalistisia.

*

Liberalismi on sekä poliittinen filosofia, joukko poliittisia hankkeita, vapaudella hallitsemista että edellisistä seurannut jokapäiväinen käsitys maailmasta.

John Locken kaltaiset ajattelijat alkoivat kehittää liberalismin filosofiaa 1600-luvun lopulla. Taustalla oli porvariston nousu voimakkaaksi luokaksi. Liberalismista tuli eliitin ja uuden keskiluokan aate sekä arvokokoelma. Itse käsite tosin otettiin laajaan käyttöön vasta 1800-luvulla. Sitä ennen liberaaleja kutsuttiin muun muassa ”radikaaleiksi”.⁴

Liberalismi on myös joukko historiallisia poliittisia hank-

keita pääomien, markkinoiden ja valtasuhteiden turvaamiseksi. Se oli osa Britannian imperiumia ja siirtomaakautta 1800-luvulla. Se näkyy myös Yhdysvaltojen perustuslaissa ja 1800-luvun lopun ”rosvoparonien aikakaudessa”. Se yhdisti ensimmäisen maailmansodan voittaneita maita.

Klassinen liberalismi liittyi aikaan, jolloin liberaalit pitivät yksityisomaisuutta ja markkinoita luonnollisina ilmiöinä. Siksi he halusivat pitää valtion kaukana niistä. Uusliberalismi puolestaan kehittyi 1900-luvun alusta alkaen ajatuksesta, jonka mukaan markkinat ja muut kapitalismille elintärkeitä instituutiot ovat keinotekoisia. Niitä on siksi aktiivisesti rakennettava ja ylläpidettävä myös valtiollisilla keinoilla. Toisin kuin usein oletetaan, uusliberalismi ei tarkoita valtion roolin minimoimista. Pikemminkin uusliberalismin tavoitteena on markkinoiden toiminnan varmistaminen ja laajentaminen, ja siihen tarvitaan juuri valtioita.

Sekä vanhassa että uudessa liberalismissa on kyse vallan ja omistusoikeuksien suojelemisesta politiikan liikkumattilaa rajaamalla, tarvittaessa vaikkapa aseellisesti – vaikka periaatteidensa tasolla liberalismi pyrkii vapaaehtoisuuteen. Liberalismin paljon puhuttu vapaus on koskenut aina vain *joitakin* ihmisiä, lähinnä niitä, joilla on omaisuutta ja valtaa. Siksi liberalismi ei ole lähtökohtaisesti demokratialle myönteinen perinne.

Vasta 1800-luvun puolivälistä alkaen länsimaiden liberaalit alkoivat omaksua ajatusta laajasta äänioikeudesta. Vielä pitkään senkin jälkeen tämä (lopulta varsin vaatimaton) demokratian muoto koski vain valkoihoisia miehiä.

Pelkkään kuriin ja komentoon perustuva yhteiskunta on raskas ja riskialtis järjestelmä, joka uhkaa jatkuvasti vuotaa

eri suuntiin. Tuottavampaa on luoda rajattuja ympäristöjä, joissa ihmiset kokevat itsensä vapaiksi yrittäjiksi ja kilpailevat keskenään. Johtajaa tai poliisia tarvitaan vähemmän, jos ihmiset sisäistävät johtajan ja poliisin osaksi käytöstään.

Nykyaikainen liberaali hallinta ei siis tarkoita vain tilojen aitaamista ja käskyjen antamista, vaan siinä laskelmoidaan erilaisia vapausasteita ja niihin liittyviä riskejä. Tällaista hallintaa toteuttavat lasten ja nuorten yrittäjyyskasvatus, työttömyysturvan ja opintotuen kontrollit, median lakkaamaton keskustelu kansanterveydestä sekä sosiaalisen median tykkäyksistä ja seuraajista kilpailevat yksilöt.

Liberalismista on edellä mainittujen hallinnan keinojen kautta tullut Britannian, Yhdysvaltojen, Suomen ja Saksan kaltaisissa maissa osa kyseenalaistamatonta arkijärkeä. Arkijärkeen kuuluu julkinen keskustelu, jossa on taipumuksena piilottaa kapitalismiin väistämättä kuuluvat konfliktit. Valtasuhteiden sijaan konfliktit tulkitaan yksilöiden väliseksi mielipide-eroiksi, erimielisyyksiksi, jotka ovat keskustelemalla sovittavissa yhteen ainakin ihanteen tasolla.

*

Liberalismi on vettä, jossa me uimme kuin ruutanat, luultavasti yhtä tiedottomina siitä kuin ruutanat järvestään. Välillä se ravitsee meitä, vaikka vesi olisi synkkää ja sameaa. Samalla se myrkyttää hitaasti niin meidät kuin ympäristömme. Me hengitämme ja eritämme liberalismia kuin ruutanat vettä. Siksi olemme kiinnostuneita nimenomaan liberalismiin subjektiivisesta puolesta, kuten kokemuksista ja käsityksistä.

Kirjamme on kertomus siitä hidastetusta katastrofista,

jota parhaillaan elämme. Osoitamme, että liberalismi on syntynyt tiettyssä historiallisessa tilanteessa. Se ei siis ole pysyvä, luonnollinen tai puhtaasti ”järkevä” ilmiö. Kerromme, miten liberalismi on idealistinen rakennelma, koska se piilottaa aineellisen tason ja keskittyy kertomukseen harmonisesta sovinnosta, edistyksestä sekä yksilön ja omaisuuden pyhästä yhteydestä. Osoitamme myös, että meidän ajassamme liberalismia on sielläkin, missä emme sitä näe, koska liberalismi on osa sitä, miten ymmärrämme itsemme. Nykyään jokainen siirtomme on harkittu liike markkinapitoisen yhteiskunnan tilassa, jossa olemme koko ajan sekä töissä että vapaa-ajalla ja yritämme jatkuvasti kehittyä tuottavammiksi. Liberalismi on huokosissamme, joten siitä irtautuminen tulee olemaan hankala prosessi. Kirjan loppuksi etsimme toisenlaisia tapoja elää kuin ne, joita liberalismi meille tarjoaa purkautumisensa hetkellä.

Koska kirja on kirjoitettu keskellä liberalismiin kriisejä, se on myös välitöntä itseapua, joukko analyysseja ja sketsejä sanan kahdessa merkityksessä: sketsi on luonnos ja tilannekoominen esitys.

Edistysmielisen liberaalin muotokuva

”Liberaali” ei ole ainoastaan joku yksittäinen ihminen. Se on myös käsitteellinen henkilö, joka elää sisällämme, ellemme varta vasten opettele pois liberalismista. Se on jotakin sisäistettyä. Maalataan silti aluksi kärjistetty muotokuva edistysmielisestä liberaalista.

Tällainen liberaali on ihminen, joka järkyttyy jatkuvasti siitä, että edistys ei edisty. Siksi liberaalissa demokratiassa pöyristyminen on luonnonvaroista uusiutuvien. Liberalismin käsitys niin politiikasta kuin ihmisestäkin noudattaa selkeitä sopivaisuussääntöjä (dialogi, sopimukset, oikeuksien kunnioittaminen). Pöyristely on helppo tapa reagoida, kun rajat ylittyvät.

Kun kansa äänestää EU-eron puolesta, liberaali twiittaa ”Erittäin järkyttävää”, eikä mieti, miksi niin moni vastustaa Euroopan markkinavetoista yhdentymistä ja haikailee itsemääräämisen perään. Kun presidentiksi valitaan äärioikeistolainen törkyjyrä, liberaali näppäilee puhelimeensa ”Olen häkeltynyt” ja miettii, että ovatpa ihmiset tyhmiä ja ilkeitä, kun eivät äänestä järkevämpiä miljonäärejä suorittamaan leikkauksia.

Kun poliittiseen järjestelmään tuskastuneet ihmiset nostavat perussuomalaiset suosituimmaksi puolueeksi, liberaali huudahtaa ”Todella kylmää kyytiä” mutta hillitysti, sillä liberaalin teot ovat hillittyjä ja järkeviä, toisin kuin ei-liberaalien. Heitä liberaali kutsuu ”populisteiksi” sen sijaan että yrittäisi ymmärtää, miksi kylmään virkamiespolitiikkaan kyllästyneet ihmiset etsivät vaihtoehtoja vaihtoehdottomalle politiikalle.

Kun kansanedustajat eivät enää noudata liberaalia politiikan tekemisen tapaa vaan ilakoivat kuolemilla ja uhkailevat vähemmistöjä, liberaali kysyy, mitä tapahtui aikuisuudelle ja ihmisenä olemiselle, sen sijaan, että yrittäisi järjestäytyä näitä politiikan tuhovoimia vastaan.⁵

Maailma on pientä viilausta vaille valmis

Liberaalilta puuttuu ymmärrys valtasuhteista ja alistamisen rakenteista. Siksi jokainen arjen katkaiseva tapahtuma kouluampumisista äärioikeiston nousuun ja talousromahduksesta Euroopan unionin jakautumiseen tuntuu mahdottomalta käsittää.

Koska liberaalilla ei ole käsitystä sorron syistä, hänen ratkaisuehdotuksensa yhteiskunnallisiin ongelmiin ovat vain teknisiä ja jopa huvittavan riittämättömiä. Liberaalin mielestä poliisiväkivalta ratkaistaan asentamalla poliiseille haalarikamerat, rodullistettujen ihmisten massamittainen vangitseminen ratkaistaan lisäämällä julkisten asianajajien määrää ja ilmastonmuutos ratkaistaan kehittämällä teknologiaa ja lisäämällä päästökauppaa. Liberaali ihminen katsoo,

IKÄMI

Liberalismi on kapitalismin ystävälliset kasvot.
Se on hallinnan tekniikka, joka kätkee hallinnan.
Se on arkijärki, jonka olemme omaksuneet.

Tämä kirja paljastaa liberalismin kriisin, historian ja sen vallankäytön välineet. Kirja kysyy, mitkä ovat liberalismin haastajat, kun edistys on muuttunut ahdistukseksi ja kun ilmastokriisi, pandemiat ja äärioikeisto moukaroivat taloutta ja ihmiskuvaa. Mitä tulee liberalismin jälkeen?

Teos toimii myös self help -oppaana: sen avulla tunnistat liberalismin itsessäsi ja opit erottamaan liberalismin siellä, missä se piiloutuu neutraaliksi asianlaidaksi.

LIBERA

KOSMOS

ISBN 978-952-352-068-4

32.01

Kansi: Tero Ahonen

IVAA?